

Naujienu Antroji Dalis

NR. 460

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XV METAI

DIDŽIOJI KELIONĖ

Dešimties metų Rytprūsių jaunuolio odisėja

(Rašo Günter Karveina "Neue Illustrierte", Köln)

Didžioji kelionė prasidėjo prieš keturiolika metų. Bet iki šiai dienai jos galo dar nesimato... Tai rodo istorija Siegfriedo Witkes, kurs Vokiečiai žlugus, buvo 10 metų amžiaus... Tik po keturiolikos metų, 1959 metais, jis sugrįžo... iš baudžiamojo lagerio Urale. Šio vaiko Odisėja priklauso prie labiausiai sukrečiamų pergyvenimų mūsų amžiuje, rašo "Neue Illustrierte" įvade.

Šių 1959 metų sausio 21 d. Danijos sostinėje Kopenhagoje nusileido iš Maskvos atsikrėdęs sovietų keleivinis lėktuvas TU 104. Nuleidus aliuminines kopėčias, jomis išlipo penkiolika rusų, trys olandai ir du vokiečiai, — pradeda autorius Siegfriedo Witkes (aišku, kada nors buvusio Vitkaus) istorija.

Rusai ir olandai šypsosi, eidami cementiniu taku į mūtinę, tik du vokiečiai sumizgę ir neramūs dairosi aplinkui. Jiedu dėvi rusų darbininkų aptriususius vatinius. Jiem dviem šis 165 minučių skridimas iš Maskvos iki Kopenhagos ore reiškia daugiau nė kelionę. Tai buvo išsipildymas sapno, kurį šimtai tūkstančių kitų kančios draugų bendrai sapnavo, tik jiedu gavo jį pergyventi...

Po keturiolikos metų nelaisvės ir neteisybės, jiedu pajuto, kas yra laisvė. Sykį nusileidus Kopenhagoje jų jau niekas nebegali į Rusiją gražinti! Witke norėtų verksti, tik asaros seniai išdžiūvo. Jam stajosi akyse gražus saulėtas 1946 metų birželio 14 d. rytas. Tą rytą 11 metų vaikas paskutinį kartą matė savo motiną.

Elzė Witke su savo sūnum Siegfriedu stovi Sambijos dvare, Nadruvos, jaujoje ir spragilu muša iš varpų grūdus. Dvidešimt septynių metų amžiaus ir 12 vaikų motina Elzė yra kepėja rusų kareivių kuopai, kuri yra apgyvendinta Nadruvos dvare.

Jos aštuoni vaikai tebėra su ja, du vyresnieji buvo laivyne, dvi vyresnės mergaitės dirbo Raudonajam Kryžiui, bet per daugiau kaip pusantų metų ji nieko nebegirdėjo. Tėvas, Ernestas Witke, kažkur Vakaruose... jei bendrai bėra gyvas.

Staiga atsiveria jaunos durys. Įeina keli rusų kareiviai. Svetimi kareiviai.

— "Du kom!" (Tu eikš!) įsako vienas kareivis vienuolikmečiui Siegfriedui. Išsigan-

dusi Elzė Witke nuleidžia spragilą. — "Kam jis reikalingas?" — ji neramiai paklausia.

— "Eikš prie karvių!" — isako kareivių vadas feldfelis, kurs, kaip ir kiti kareiviai, gerokai išgėręs. Motina, užstojusi vaiką pradeda rėkti, bet feldfelis atstąs parabelių, iškošia: "Dabar, nutilk, matka, arba..." ir, motiną pastūmęs į šalį, vaiką išsiveda pro duris.

Siegfriedą nuvaro į kaimo galą, kur visi laukai bemarguoja trijų tūkstančių karvių kaimene. Iš paskui kaimenės sustatyta eilė rusiškų sunkvežimių, kuriuose sėdi ginkluoti rusai kareiviai. Bet kareiviai tų karvių negano, jie tik saugo jas nuo savo plėšrių tavorščių, tykojančių kaip pors po karvutę nudziauti.

Tas karves ganė šimtas vokiečių moterų ir apie du šimtai vaikų tarp 10 ir 14 metų amžiaus. Jie tas karves ir melžti turėjo. Siegfriedas buvo priskirtas prie tų piemenų būrio, kuriam jis nuo šiol turi priklausyti ilgus mėnesius, o savo motiną bepamatys tik po trylikos metų.

Pagaliau pasijudino milžiniškasis prisiplėšto gyvo inventoriaus karavanas, kokiais rusai iš pagrobtų Rytprūsių kone visus gyvulius išsivarė. Iš lėto žengė gyvuliai Sambijos keliais ir vieškeliais linkui Lietuvos pasienio.

Vakarais nakvota kur laukuose. Karves pamelžus išziebdavo tuzinai mažų lauzų liepsnelių. Rusų komandos kartkartėmis ištraukia naktimis naujų varovų medžioti arba daugiau karvių pasivogti. Nes dienos metu tai vienas, tai kitas varovas sušaudomas už bandymą pabėgti. Moterys ir mergaitės likviduojamos, kam rusams nepasiduoda. Karvės gi vagiamos nakties metu, kadangi jos paskui keičiamos į samagoną arba skerdziamos, o varomų galvijų skaičius negali sumažėti.

Ir Lietuvoje rusai elgiasi ne kitaip kaip Rytprūsiuose

Čia Siegfriedas vieną naktį išgąstingai pašoko iš miego, kai vienas vyresnis rusas vieną lietuvę moterį nušovė, kam ši užsistojė savo dukterį...

Taip didžioji banda su savo varovais traukia per visą kraštą. Vasara pračina. Priartina žiema. Ir kelionei į

(Tąsa 3-iam psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

1.

Kovo 9 d. Omahos, Nebr., lietuviai palaidojo labai giliai ir šakotą asmenybę. Tai kun. Juozas Jusevičius, mieste ir po farmas (nuo pat 1932 m.) žinomas kaip Father Joe. Tą dieną buvo atodrėkis, ir žmonės ties naujai prakasta duobe telkstėsi kone iki kelių sniege. Marga palyda: vyskupas, kelios dešimtys kunigų, apyturčiai ir darbininkai, kelias juodukų, meksikiečių, kažkoks arabas, keli izraelitai. Dar margiau, jei į smegenis arčiau: davatkos, kone bedieviai, komunistuojantys, SLA nariai, Kolumbo vyčiai ir t. t. ir t. t.

Man jis mielas keliais atžvilgiais. Pirma, kaip vilnietis: gimė (1899. 11. 12) Kalessninkuos, Eišiškiu aps. Buvo suorganizavęs Vilniui Vaduoti Sąjungos skyrių. Šaukė mitingą, kai Lenkija įteikė Lietuvai ultimatumą. Prenumeravo: "Vilniaus Rytojų" (dešinės ir centro) ir "Vilniaus Žodį" (kairės).

Antra, kaip iš viso ne tik sąmoningas, bet netgi aktyvios kovos lietuvis: jis sutelkė Omahoj, Nebr., per 700 tremtinių, ir kai sykį gavo žinią, kad pravažiuoja Kremliaus budelis Gromyko, aliarmavo bendruomenę, organizavo popierių, dažus, paišytojus (tebuvo kelios valandos, krautuvės uždarytos ir t. t.), ir šypsojosi stoties laukiamajame, kai piketininkų būrys, spaudos atstovų stebimas, vaiksčiojo su protesto šūkiais. Ak, kas čia išskaičius jo nuopelnus (per 27 metus "pobūvio" kolonijoje) lietuvybei (sykį, tai buvo 1947 m., vos nepateko į... baudos vienuolyną, nes kaimynams — Kanso, Kans., lietuviams gelbėjo kovoje už lietuvių kleboną ir iš viso parapijos lietuvišką veidą)!

O trečia, ir visų svarbiausia šiuo minu atveju, buvo didelis lietuviškojo spausdinto žodžio puoselėtojas. Pats Vietinio, Vilenskinio ir Tautiečio slapyvardžiais rašė į "Draugą" ir "Darbininką" (be to, parašė, savo lėšomis išspausdino ir išplatino 5 religinio turinio knygutes), bet niekad blogu žodžiu neatsiliepė apie kitų pažiūrų lietuviškąją spaudą. Sykį (tai buvo 1949 m., kai atvykstantiems tremtiniais būdavo siunčiama susipažinti įv. JAV lietuvių spauda) vienas "uolus" tautietis (buv. D. P's) atnešė į kleboniją "pragaro nuodus" (tai buvo "Naujienos", "Keleivis", "Sandara", "Vienybė"). Klebonas kun. J. Jusevičius (pas jį, kaip pas

naujai suorganizuoto Alto skyriaus garbės pirmininką, vyko pasitarimas) visiems begirdint įspėjo: "Well, Amerikoj yra korespondencijos neliečiamybė, tai atiduok tam, kam šitie laikraščiai siunčiami!"

Šiuos žodžius berašydamas žvilgteriu į knygų lentyną. Taip, ten saulės apšviestom briaunom regėti "Vytauto Didžiojo mirties 500 metų sukak-tuvėms paminėti Albumas" (Kaunas, 1933 m.) ir "Lietuviškosios Enciklopedijos" I-II tomai. Enciklopediją gavau veltui, o už Albumą atsitiesiau simboliška auka parapi-nės mokyklos statybai (Albumas Lietuvoje atsėjo bene Lt. 100, o JAV — \$25.—, jį platin-o kažkoks žydų tautybės karabelninkas iš Texas). Ašmi, vaiman, pavėlavau. Prieš mane žymiai anksčiau buvę ar pravažiavę "išsiskolino" per 200 tomų įvairių N. Lietuvos meto spausdinių. Kai savo metu buvau panaminis (ne iš: Panama, bet: po namus vaikš-tantis) knygų platintojas, klebonijoje neužtrukdavau: — arba grynais, arba čekiu ir — "Pasiųsk Vokietijon ar kitur". Sau pasiliko "Lietuvių Enciklopediją" ir bene po 5 egz. inž. Vizgirdos spausdinių anglų kalba.

2.

Ar čia nekrologas? Anaip-tol. Bet, va, ėmiau skaityti M. Meliūno komentarus mano "Dienų skeveldroms" (žr. "Draugas", 1959. 4. 3.), kuriose stebėjau galinčiais lietuviškąsias knygas įpirkti, bet lyg tyčia (ar dėl žinutės chro-nikoj?) laukiančiais "knygų išpardavimo" (30% ir daugiau jau pigiau). Ir grįžo į atminimą kun. J. Jusevičius. Jis kartą "pavargo" ligoninėje ir — "grįžo" namo (ligoninės personalas ir seselės manė, kad skuba mišių laikyti). Kai apsižiūrėjo (kraujavimas, mat), aliarmas, pats gydytojas atsukbėjo į kleboniją ir rado pacientą ties rašomuoju stalu knygas beskaityt.

Grįžo iš Arizonos. Tądien buvo pūga. Kažkas beldžiasi. Buvo pas kažką netoliese. Ta proga užsuko. Pasiteirauti, ar jau dr. A. Šapokos "Vilnius" (anglų kalba) išėjo; jei ne, tai kada. Matyt, turėjo kokių su-manymų. Paprašė žinių apie Lydą ir jo gimtąją apylinkę. Manau, ruošėsi (ar bent ketino) brošiūrelei apie Vilniaus krašto kovotoją — kun. Rūdžį (jam pirmąsyk tarnavo per mišias). Ir nežinau, kodėl ir kaip, bet jis išreiškė lyg ak-

(Tęsinys 2-me pusl.)

(rašys iš 1-mo pusl.)

siomą ir staiga nusivylimą: "Ką tu sakai, knygų tiražas mažėja?" Palaukęs: "Negi dypukai neturtėja?!" Aš atsakiau kalambūru: "Turtėja ir — analfabetėja..."

Knygų kursas mūs ghetto biržoj diena dienon smunka. M. Meliūnas, lyg iš po sapno, rašo:

"... daugelis asmenų, kurie dėl kaikurių priežasčių neprisirengę nusipirkti knygos, buvo atleistas iš darbo, sirgo ir t. t. Yra studentų, kurie arba pirkė skolon arba tik dabar, kai pradėjo dirbti, stengiasi įsigyti tas knygas, kurių jie anksčiau neįsigijo. Ir ar už tai galima smerkti?"

Kur Rymas, kur Krymas?! Liaudies ir smulkiosios darbo inteligentijos niekas nekaltina ir nesmerkia. Bet gal M. Meliūnas paimtų, pvz. "Pasaulio Lietuvių Žinyną", ir pieštukais skaičių prie skaičiaus: kunigai, daktarai (medicina apskritai), inžinieriai ir kt. nepriklausomo verslo asmens. Ir: knygų tiražai. Sudėtį, padalyt ir — ar ne siaubas? Kur mes nukeliausime, jei nekovosime su menkystės kompleksu?

Iš viso M. Meliūno "pridurkas" man primena vienos anglės "pedagogiką". Buvo tai Paryžiuje, o ne, tai buvo Londone, Pigalle aikštėj. Einą Mrs. ir Mr., jr. iš gatvės į aikštę, ir staiga triukšmas, merginų spiežimas. Policininkai lengvo žanro merginukes čiumpa ir uždaro į belangį policijos autobusą. "Kas tai per panos? Ir kodėl jos būtinai privalo lipti į autobusą?" Klausia nustebęs sūnus. Mrs. patyli ir taria: "Tai policininkų žmonos, kurioms kartu su savo vyrais vyksta į weekend'ą"...

3.

Aš džiaugiuos savo raštų skaitytojų tarpe turįs p. M. Meliūną. Bet kodėl ans su kankė (pasirašo slapyvardžiu)? Dabar ne karnavalas, činame tiesių keliu į Sekmines. Juoba jį pažįstu iš tikrinio veido, spalvos, svorio ir ūgio. Kam ir kuo tikslu kaukė? Beje, iš teatro istorijos pažįstame kunigaikštį Herkulės Este. Kai jo sūnus Alfonso iš Ferraros, vedė Lukreciją Borgiaitę, buvo aktoriams (5 Plauto komedijas bestatant) parūpinta 150 kone auksu siuvinėtų kostiumų (eilučių), įdant "vaizdas nebesikartotų". Tas pats Este įsakė į Plautą įvesti "interludus", baletą, klaūnus ir dvasias, — puotos dalyviam įsakė kartas nuo karto žiūrėti į meną "pro kaukės atvarus". Betgi mes, lietuviai, ypač tremtiniai, nesame kunigaikščių veislės, gyvenkime atviru ir savu veidu. Dabargis žmogus nenorom turi analizuoti slapyvardžio Meliūnas kilnę, ypač paskaitęs jo "pridurkus" mano pastaboms apie E. Turauską, Aragoną, Živago ir t. t. Sakykit, Gerb.

ALCHEMIKAS

Žinai — pro gelsvą dangaus mėnesieną ir pro mirtį — skeletą su dalgiu — žiūrėti į smėlį, į varį ar plieną, o auksą regiu...

Kaista vynas, ir ašen kalbu intymiau — kai gimiau,

čigonė porino motinai iš rankų:

— Šis kūdikis turės sau Viešpatį palankų:

kai kiti kovodami gyvens,

jis, pasisupęs lopšely, pabūs prie tekančio vandens

vis protingas — vis atokiau nuo patrankų...

Tegu kitus išmintis džiovina ar ledais apledija, o man gyvenimas — alchemija!

PROZIŠKOJI PSALMĖ

Ir tam,

kurs angelas bė nuodėmės,

kyla velnias iš klystančiojo žmogaus — ne pragaro gelmės:

iš žmogūdžio draugystės vyno

ir iš tirono taikos limuzino,

iš miegančiųjų diplomatų neišaiškintų sapnų

ir iš nepalaimintųjų Viešpaties šventyklos tarnų,

iš žibalo versmių, pakvipusių vaizbūnams švelniai,

ir iš raštų, kur tiesą žudo melo kankiniai,

iš tribūnų, kur žygiai žodžiuose prapuola,

ir iš tankų, kur sudūžta į popierinę uolą...

Skaitytojai, ar žodis Meliūnas nebus kartais sudėtas iš 2 žodžių, būtent — Melo ir Liūno. Juo labiau, kad lietuviškųjų pavardžių ir pravardžių istorijoje yra žinomi Melolūnas, o iš jo (kalbiniam parankumui) ir Meliūnas.

Tiek to. Gal p. M. Meliūnas neįsisižeis, jei žemiau pasirašantysis visiškai nekreips dėmesio į jo "pridurkus"?! Ramybė kaukėtiems vyrams!

4.

Ties naujausiu "Darbo" nr. reikia ilgėliau sustoti:

— numeris skirtas nūdienės Lietuvos gyvenimui plačiau apžvelgti ir mūsų santykiui su Lietuva kritiškiau aptarti.

J. Kaminskis str. "Visu veidu į Lietuvą" rašo:

Dažnai esame pratę vienu mostu nupeikti beveik viską, kas Lietuvoje yra nauja. Dėl tokio nusistatymo mums grėsia didelis pavojus: pavojus matyti Lietuvą ne tokią, kaip ji yra, bet tokią, kaip mes ją norėtume matyti, — ir tuo būdu prarasti bendrą kalbą su savąja tauta. Todėl mums būtina atidžiai stebėti viską, kas Lietuvoje dedasi, o ypač studijuoti tokių revoliucinių reiškinių, kaip revizionizmas; reikia teisingai suprasti ten vykstančius radikalius pasikeitimus pačių lietuvių tarpė; svarbu, kiek galima, objektyviau sekti tautos gyvenimą, kaip savą, nei ir tuomet, kai jis ne visuomet mums atrodo savas — visa tai yra ne tik patriotinė pareiga, bet ir mūsų pačių, išėivių ir pabėgėlių, Lietuvos gyvybės sąlyga.

Str. baigiamas šiais įsidėmėtiniais žodžiais:

"... šiandien mums privadu labiau negu bet kada praėityje panaudoti kiekvieną progą įsiklausyti į Lietuvą, kad išgirstume, kuo ji alsuoja, džiaugiasi ir dejuoja. Kitaip mes iš tikrųjų nudžiūsimė, kaip nuo kamieno nulūžusi šaka. Ir vardan šviesesnės Lietuvos ateities baisesiai vargantai, bet gaji ir kūrybinga tauta tasyk galės tik karčiu žodžiu minėti tuos savo vaikus, kurie iš bėdos pabėgę už jūrių marių, vėliau jau dėl kilnių ir ne taip kilnių priežasčių atsuko nugarą pavergtai tėvynei".

Be J. Kaminsko, rašo A. Landsbergis "Tarybinio teatro problemos", P. Lapė "Kūrėjas užkeltas ant traktoriaus", J. Gimbutas "Daugiau tiesos, draugai vilniečiai" (kommentarai J. Jurginio ir V. Mikučionio knygai apie Vilnių). Beje, dar J. Kreivėno "Verda gajvus muzikinis gyvenimas", V. Meškausko (iš "Vienybės") "Mullukas apie architekt. anapus". J. Kiznis recenzuoja Katiliškio ir Ostrausko knygas. Įdomus montażas "Lietuvos gyvenimas tarybinės spaudos veidrodyje" ir kt.

Mielieji, į "Darbą", sukaupkime žvilgsnį, įsiskaitykime ir — galvokime kasdien drąsiau ir — lietuviškiau!

Atsiminkime šiuos adresus:

- 1) Vyr. red. J. Repečka, 700 East 156 St. Apt. 20-C, Bronx, 55, N. Y.
 - 2) administratorius V. Gerwickas, 86-03 76 St. Woodhaven, 21, N. Y.
- Išgirsime jų šauksmą: "Padėkite "Darbui" išėiti į žmones!"

J. Cicėnas

MAKSIM GORKIJ

Perėjūnas

(tešinys)

— Gabia! meluoti — pasakysiu jums — didelis malonumas. Jeigu meluoji ir matai, kad tavimi tiki, — jautiesi aukštesnis už kitus žmones, o jaustis aukštesniam — vis tik malonu. Patraukti jų dėmesį ir galvoti sau: "kvailiai!" Apmulkinti žmogų visada malonu. Bet ir šitam žmogui taip pat malonu klausytis gerų melų, kurie glosto jį paplaukiui. O gal net ir kiekvienas melas — geras, arba atvirkščiai — visa, kas gera — melas. Vargu bau kas pasaulyje vertas didesnio dėmesio, kaip įvairios žmonių išmonės: svajonės, fantazijos ir kitkas. Imkime, sakysime, meilę: aš visada megau moteryse kaip tik tai, ko jos niekada neturėdavo ir kuo aš paprastai pats jas apdovanodavau. Tai ir buvo jose geriausia. Būdavo, pamatai naują bobikę ir tuojau sumeti: apkabinti ji turėtų šitaip, bučiuoti turėtų taip. Nusirengusi ji tokia, verkdam — šitokia, džiaugdamasi šit kokia. Paskui nejučiomis įtikini save, kad visa šita ji turi, — ir kaip tik turi tai, ko tu pats nori... Ir, žinoma, pamatęs, kokia ji yra iš tikrųjų, iškilmingai klesteri į klaną!.. Bet tai nesvarbu — juk negalima gi būti ugnies priešu vien dėl to, kad ji kartais nudegina, reikia atsimentiti, kad ji visada šildo, — ar ne taip? Tai va... Dėl tos priežasties negalima nė melo vadinti kenksmingu, visai jį koneveikti, labiau vertinti tiesą... juk dar neaišku — kas ji yra, toji tiesa, niekas nematė jos paso... ir, gal būt, pateikusi savo dokumentus, ji pasirodys esanti velniai žino kas...

— Bet vis dėlto aš filosofuoju sau kaip Sokratas, užuo! darbą dirbęs...

Melavau aš tiems geriems žmonėms, kol išseko fantazija, ir kai supratau, kad gresia pavojus palikti nuobodžiam, — ištraukiau toliau, pragyvenęs pas juos tris savaites. Išėjau gerai aprūpintas kelionei, ir štai kreipiu bures artimiausios stoties link, ketindamas važiuoti iš ten į Maskvą. Nuo Maskvos iki Tulos pravažiavau veltui per konduktorių neapsižiūrėjimą.

— Ir štai aš Tuloje, vietos policmeisterio akivaizdoje. Žiūri jis į mane ir klausia: "Kuo gi jūs čia ketinate verstis? — "Nežinan", — sakau. "O už ką, sako, jūs išsiūstas iš Peterburgo?" — "Aš ir to nežinau". — "Matyt, sako, už kokius nors skandalus, baudžiamojo kodekso nenumatytus", — įžvalgiai tardo jis. Bet aš lieku neįžvelgiamas. "Nepatogus jūs žmogus", — sako jis. "Kas žmogus, sakau, ta specialybė, gerasai pone!"

(B. d.)

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

Rytus nematyti galo. Dabar piemenukai savo noru bėgte bėga aplink gyvulius, kitaip sušaltų.

Kelionė nesustoja nė per Kalėdas. Iš lauko virtuvės miežių kruopienės pavalgę varosi tolyn, moterims giedant ir ašaroms per veidus riedant.

Naujųjų Metų dieną gyvulių kaimenė sustabdoma kažkur į šiaurę už Minsko. Trys Siegfriedo draugai, maždaug metais už jį vyresni, pataria su jais bėgti. Sako, Minske, aišku, mes išsprausime į kokį traukinį Karaliaučiaus link. Tai yra vienintelė tiesi linija. Vaikai jau seniai svajojo bėgti, bet neturėjo progos, dabargi žiemos vidury bėgimas dar pasunkėjo.

Nutarė — padarė ir naktį susirinko Minsko sugriautoje geležinkelio stotyje, kur jau minios žmonių su krepšiais, ryšuliais ir maišais laukė, stumdėsi, nerimo.

Pagaliau traukinio sulaukus, minioje Siegfriedas pametė savo draugus. Neberasdamas bando vienas laimę, bet patekti į traukinį jokių vilčių nėra.

Bet vienuolikametis vaikas jau buvo daug rusiškos išminties pramokęs, taigi ir kaip rusiškais keiksmiais apsimesti tikru rusu, ir kaip į traukinį patekti, kad NKVD nepagautų.

Traukiniui pajudėjus reikia atsistoti ant geležinkelio bėgių ir sėdėti. Traukinio mašinistas, matydamas ant bėgių sėdintį sušvilpia kartą. Nejudėk! Sušvilpia antrą kartą — nejudėk! Tik kai sušvilpia trečią kartą, tai pakilk ir kaip kulka šauk tiesiai į vagoną. Tuo būdu enkavedistai nebespėja tavęs pagauti. Taip padarė Siegfriedas ir taip jam pavyko pabėgti. Pavyko pagaliau įsigauti į Kauną važiuosį traukinį.

Sušalęs ir išbadėjęs kitą dieną jis pasiekė Kauną. Stotyje pirmą kartą išėjo išmaldos prašyti, ir prie užkandinės viena senutė jam pakišo duonos abraką, kurį Siegfriedas, grįžęs į laukiamąjį ir susiradęs šiltesnį kampelį, pradėjo kramtyti. Tik pamatė, kad koks tai didelis šešėlis užstojo šviesą. Akis pakėlęs, žiūri, priešais jį bestovįs milicijos vyras ir patylomis bemojįs atsistoti. Galva nuleidęs vaikas išsekė pakui milicininką. Jo pirmasis bėgimas pasibaigė...

Milicija Kauno stotyje surankiojo apie dvidešimt tokių našlaičių, pabėgėlių, benamių ir pan. Iš dalies jie buvo rusų vaikai, atsibastę raudonosios armijos įkandin, bet buvo ir lietuvių, latvių ir estų vaikų, kurių tėvai buvo išžudyti arba išgabenti Pabaltijo valstybes okupavus.

Vaikus viename sunkvežimyje nugabeno į Vilnių ir pa-

dėjo į vaikų prieglaudą. Pirmą išmaudė, paskui davė vandeninės sriubos, gabaliuką duonos ir šiaudų maišą. Čia Siegfriedas išgyveno penkėfą mėnesių. Čia buvo ir mokytoja ir mokykla, bet nieko daugiau nemokė, kaip tik apie Didžiojo Stalino gyvenimą ir nenugalimą komunistų partiją.

1947 m. gegužės vieną dieną Siegfriedui pavyko išlipti per prieglaudos tvorą ir dingti. Pamokytas geležinkelių patirties, jis nusprendė tuos tris šimtus kilometrų pėsčiomis iš Vilniaus traukti link Karaliaučiaus, laikydamasis įmanomai tiesiai į Vakarų pusę.

Ir Lietuvos ūkininkai, savo paaukojančia artimo meile jau nesuskaitomoms daugybėms badaujančių rytprūsiečių padėjo, atėjo su pagalba ir šiam narsiam jaunuoliui, kurs per jų pačių pavergtą žemę linkui savo gimtines traukė.

Jų kiemuose vaikas galėjo socialiai prisivalgyti ir pailsėti, kai po dienos trunkančių klajojimų kojos toliau nebenorėjo nešti.

Staiga Siegfriedas keliaudamas suserga šiltine... Su aukšta temperatūra iš krūmų jis atėjo į vieną lietuvių kiemą.

Nors berniukas sunkiai ir

(Tęsinys 5-me psi.)

*pabrėžia
puošnių moterų
elegantiškumą!*

"TOSCA" importuota iš Koelno (prie Reino), pasaulinio garso "4711" tėvynės.

lowest price ever

Save \$100.00

for one week only
you can buy this

NECCHI
AUTOMATIC

for only \$189.95

IMAGINE! Now you can make beautiful new clothes for yourself and family on this modern magic disc machine. Makes button-holes, sews on buttons, monograms, appliques and embroiders hundreds of beautiful designs. From straight sewing to fancy embroidery, you can't beat this most-wanted machine.

There's a NECCHI cabinet to suit any decor.

Come in for free demonstration
Free Sewing Lessons • Factory guaranteed

NECCHI
SEWING CIRCLE
ELNA

SOLTIS Home Appliances & Furniture

2647 WEST 51st STREET HEMLOCK 4-7095
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

IDOMI N. DRAPČE MENO PARODA

Praėjusį sekmadienį Bowen salėje (Hull House), 800 So. Halsted St. buvo atidaryta latviškas dailininkės Noras Drapčės meno paroda. N. Drapčė yra senesniosios kartos dailininkė, gyv. Kalamazoo, Mich.

Parodą atidarė latvių kultūros biuro pirm. p. Otto Krolla, tardamas žodį apie latvių meno ir kultūros atsiekimus ir pakvietė dailininkę Drapčę pasakyti žodį, kuri padėkojo susirinkusiems svečiams. Mergaitė perskaitė sveikinimo laišką ir įteikė gėlių puokštę.

Paroda, bendrai paėmus, idomi ir yra labai gerų kūrinių, daugiausia aliejine technika atliktų. Viso išstatyta 37 darbai. Nors nemaža salė, bet apšvietimas, deja, nelabai geras. Laimė dar, kai paveikslai esti šviesaus kolorito, tai pusė bėdos. Bet p. Drapčės paveikslai yra tamsaus kolorito, daugelis jų dingsta prieblandoje.

Pažymėtini josios kūrinių bus: "Prie Baltijos jūros" kat. nr. 1, puikus pilkas koloritas, gražiai išdėstytos figūros, laiveliai ir sunkūs pilki debesys. "Pelėka diena" nr. 19, pilka, niūri gamta, bet turtingas sodrus koloritas. "Mėnesiena" 6, New Yorko laikraščio meno kritiko palankiai atsiliepta, kai ji tenai turėjo savo parodą. "Šventadienio rytas" 13, vėl idomus ir gera kompozicija. "Laukų pukės", bent trys natūrmortai atlikti labai skonin-gai ir šviežiu sodriu koloritu, kuriais reikia pasigėrėti.

Dail. Drapčė dirba ir kitomis medžiagomis: akvarele, gvašu ir t. t. Iš akvarelių bus bene būdingesni nr. 26 "Pilsetas normale" ir "Oktobra diena" bei "Ziel kalnai". Yra ir iš tremties gyvenimo skyrelis, kur dailininkė pavaizduoja latvių tremtinių gyvenimą, atseit "Exodus" ir "Bekšana" bei kai kuriais kitais kūriniiais. "Arts" meno žurnalas įsidėjo vieną josios tremtinių vaizdėlį, kurio gera kompozicija ir šiaip primena liūdnas dienas.

Dailininkė studijavo Rygos meno mokykloje, Paryžiuje ir Vak. Europoje. Dabar ji dėsto meno dalykus Kalamazoo kolegijoje.

Po atidarymo buvo kavutė. Svečių neperdaugiausia teatsilankė, palyginti su mūsų parodų atidarymais Čiurlionio Galerijoje.

Parodos valandos nuo 6:00 iki 9 v. vak. Baigiasi rytoj 9 val. vakaro.

Dailininkė N. Drapčė pareiškė noro surengti savo kūrinių parodą Čiurlionio Galerijoje.

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 18, 1959

IGNO MENO PARODA

Chicagos lietuviška visuomenė susilauks dar vienos svarbios ir įdomios meno parodos, kuri atsidarys šeštadienį, balandžio mėn. 25 d. 6:00 val. vakaro Čiurlionio Galerijoje (Jau-nimo Centre).

Ši paroda yra dail. Vytauto Igno-Ignatavičiaus iš Clevelando, kuris ne tik lietuvių, bet ir kitataučių visuomenėi yra gerai pažįstamas moderniojo meno atstovas. Dailininkas Ignas yra Lietuvių Dailės Instituto narys. Malonu ir gražu, kad lietuviai turi pajėgių menininkų visose meno srityse ir jais gali tik didžiuotis.

Ignas išstato 60 darbų. 36 tapyba, kiti — grafika: tušas ir vitražų eskizai. Dail. Ignas gimė 1924 m. Zacizo vienkiemy, Raseinių apskr. Gimnaziją lankė Biržuose, o baigė Vilniuje. 1941 m. įstojo į Vilniaus Dailės Akademiją. 1948 m. Vokietijoje baigė Freiburgo Taikomojo meno mokyklą, kur tada tapybą dėstė V. Vizgirda ir A. Valeška, o pašyba V. K. Jony-nas. JAV Clevelande ir Chicagoje dirbo vitražų studijose.

Igno tapyba artima ekspresionizmui. Jis su mažiausia priemonių prieina prie sprendimo, taupus erdve ir koloritu.

Matysime dail. Vytauto Igno naujausius kūrinius, gal būt, daug kam dar nematytus. Paroda bus atidaroma iškilmingai ir mūsų visuomenė, nėra abejonės, gausiai atsilankys.

Paroda tęsis ligi gegužės 3 d.

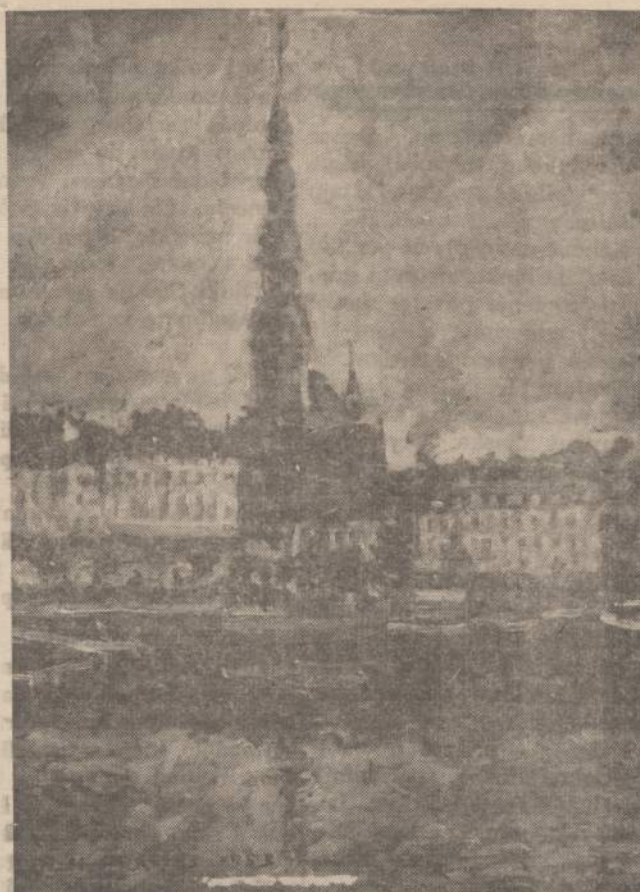
TRUMPAI IŠ MENO ISTORIJS

VII.

Bazilika, didelė salė žmonėms susirinkti. Bazilikas statyti pradėjo romėnai maždaug 200 m. prieš Kristų. Bazilikos ilgis du kart didesnis negu plotis, atviras centras su dviem šoninėm navom, kai kur su apvaliu apsidu. Pirmieji krikščionys baziliką pasirinko savo pamaldoms, o vėliau ji virto bažnyčia. Daugelis senovės bažnyčių ir dabar vadinamos bazilikomis. Kiti senieji bazilikų paminklai buvo restauruoti. Cluny bazilika sugriuvo 1823 m. Ji buvo sudėtingo plano, pradėta statyti 1088 m. Ankstyvosios bazilikos vidaus planas nėra sudėtingas. Centrinę navą skiria pilioriai, plokščios lubos, kolonos neturi puošnių kapitelių.

Romoje yra 7 bazilikos, jų tarpe ir šv. Petro bažnyčia kartais vadinama "bazilika".

Konstantino bazilika Romoje, rytinėje pusėje nuo Forumo ir Vespasiano Taikos šventovės

HUGO PURVINŠ

Rygos miestas

aikštėje, pradėta statyti Maksentijaus. Baigė Konstantinas. Šis pastatas yra 320 pėdų ilgu-mo ir 235 pėdų platumo. Turi centrinę navą ir dvi šonines navas, 80 pėdų arkados jungia navas. Struktūros svorį palaiko kolonos, bet nėra arkbutanų, kaip vėlesnėje statyboje, ypač gotikoje. Yra manoma, kad iš romėnų bazilikų išsivystė stiprus romaninis menas Burgundijoje. Lombardija buvo pirmosios romaninės architektūros kraštas. Romaninė architektūra yra mūro architektūra, bet vėliau virto plastinės skulptūros modeliu. Romaninė architektūra 11-12 amž. turi nau-

jus elementus, akmenis svorį, monumentaų ramumą, plastinius kontūrus ir meninį grožį.

Pabaltiečių meno paroda

Latviai susitarė su'estais ir turėjo pasitarimus su konsulais dėl rengimo pabaltiečių meno parodos Chicagoje. Lietuviai būsią pakviesti prisidėti. Mintį rengti pabaltiečių meno parodą iškėlė Čiurlionio Galerijos vadovybė praėjusiais metais ir buvo tartasi su latvių atstovybe.

Kada tokia paroda įvyks, pabaltiečių netrukus.

VISUOMENĖS MOKSLŲ, MENO IR LITERATŪROS ŽURNALAS DARBAS

kritiškai stebi mūsų išeivijos, Lietuvos ir viso pasaulio gyvenimą. Prieš konservatyvią provinciališką tradiciją DARBAS stato humanistines vertybes ir kūrybiškai šviežių žodį.

5410 SIXTH AVE.
Brooklyn 20, N. Y.

Ligi 1958 metų pabaigos iliustruotą trimėnesinį žurnalą D A R B A galima užsisakyti sena kaina: \$2.00 metams, \$5.00 trejiems metams; studentams \$1.50 metams. Paskiras numeris 75 centai.

Visuomet mokėjome aukštus dividendus

DABAR JUOS DAR PADIDINOME

1/2%

TAUPLYTOJAMS TEIKIAME IVAIRIUS PATARNAVIMUS VELTUI Keisiojame čekius. Perkam ir parduodam valstybės bonus. VISOS SENTAUPOS APDRAUSTOS IKI \$10,000.00.

CRANE SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

2555 WEST 47th STREET L.Afayette 3-1082
B. R. PIETKIEWICZ, prez. E. R. PIETKIEWICZ, sekr. ir adv.
Darbo valandos: pirmad. ir ketvirtad. nuo 9 iki 8 val. vak.; antrad. ir penktad. nuo 9 iki 5; trečiad. uždaryta, o šeštad. nuo 9 iki vidudienio.

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

(A kelta iš 3 psl.)

pavoj. nugal sirgt. lietavių šeima jį priglaidė, ūkininkė ilgas savaites slaugė, o pats ūkininkas keletą kartų buvo pargabengs daktarą iš artimiesnio miestelio, ir ūkininko vaikai pasikeisdami prie ligonio budėjo.

Po dviejų mėnesių Siegfriedas Witke savo ligą nugalėjo. "Dabar aš prie jūsų pasiliksiu tol, kol atidirbsiu už viską, ką man gera esate padarę", — jis dėkoja šeimnininkams.

Bet ūkininkas pamoja ranka: "Žiūrėk, ką laimingai pas savo motiną sugrįžtum. Ji seniai tavęs verkia".

Dvylikmetis keliauja tolyn. Jis bėra vos penkiasdešimt kilometrų atstu nuo Rytprūsių sienos, kai vėl pasijunta susirges.

Visą jo kūną, bet labiausiai rankas išbėrė niežai, o niežėjimas darosi nebepakeliamas. Visi bijosi jį priglauti, nes užkrėtimo pavojus yra labai didelis.

Berniukas miega po atviru dangum

Prišlėgtas ir nusiminęs jis diena po dienos velkasi miškais ir laukais. Vis tolyn į vakarus.

Vieną vakarą jis netikėtai susitinka civilį žmogų. Pirmą žmogų per dvi dienas ir naktis. — Na, kur trauki, jaunuoli? — draugišku balsu lietuviškai paklausia jį žmogus.

— Namo, — nedrąsiai atsako vaikas ta pačia kalba.

— Tu ne lietuvis? — klausia žmogus.

— Aš esu vokiečių. Rusai buvo mane išsivarę. Minske pabėgau. Ligi šiol žmonės man gelbėjo. Dabar niekas nebeneri, manęs iš tolo kratosi... Dėl to... Ir vaikas parodo nušašusias rankas. Žmogus juokaudamas suploja jam per pečius. "Ana tenai už miško yra pavieni sodyba, — sako jis. — Tam ūkininkui pranešk, kad žmogus su lietuviška žvaigžde tavo atsiuntė, ir jis tau viskuo padės".

Nedrąsiai nustebeęs pažvelgia Siegfriedas į savo draugišką globėją. Jau pakankamai ilgai jis yra Lietuvoje, kad nežinotų, jog žmogus su lietuviška žvaigžde yra partizanas prieš rusus.

Jaunuolis taip pat žino, kad partizanai, tie narsios trijų milijonų tautos tauriausiasieji vyrai naktimis didžiąją Lietuvos dalį laiko savo valdžioje. Rusai net dienos metu tik stipriomis grupėmis tadrįsta pasirodyti gatvėse.

Jaunuolis padėkoja ir nueina link to kiemo, kurį jam partizanas nurodė. Ūkininkas, nepaisant ligos, vaikina nieko nelaukęs draugiškai priima.

Siegfriedui su šeima virtuvėje prie vakarienės tebesėdint, kažkas tyliai pabeldžia į langą. Vidun įeina tas pats partizanas su dar dviem draugais jaunojo vokiečių pa-

matyti. Kadangi lauke jau tamsu, jie visi apsirengę partizanų uniforma su lietuviškais ženklais kepurėse. Siegfriedo globėjas atrodė esąs karininkas, kadangi kiti visus jo nurodymus vykdė.

Pasakė vaikiniui išsirengti. Partizanai ir valstiečio šeima įsitikino, kad Siegfriedo visas kūnas yra tos nemalnios ir kankinančios ligos apsestas.

— Dar šią pat naktį gausi mosties, — paaiškina partizanų šefas ūkininkui. — Ištrinkite ta mostim visą jo kūną, apvyniokite jį paklode ir uždarykite jį visai valandai užpečkyje. Beregint liga praeis.

Su tais žodžiais partizanai atsisveikino ir dingo tamsoje. Po trejetos valandų pasiuntinys atnešė žadėtąją mostį, kuria Siegfriedą ištrinė ir įkišo į užpečkį.

Jis manė, kad teks nutroškėti, bet skausmai ir niežėjimas pradėjo mažėti. Po valandos jį ištraukė ir paguldė lovon. Kitą rytą vaikas turėjo aukštą temperatūrą. Ūkininkas, bijodamas, kad vaikas nenuimirtų, neramiai laukia nesulaukia partizanų pasirodant. Tik po trijų dienų "žalieji vyrai" vėl pasirodo. Šį kartą atvyko visa grupė vyrų, visi ginkluoti automatiniais pistoletais, automatiškais šautuvais ir rankinėmis granatomis. Vienas nešėsi net vokišką MG (kulkosvaidį).

Draugiškasis karininkas tik meta žvilgsnį į karščiuojantį vaikina, kurs jam villingai nusišypso. Vadas tuojau išsiunčia pasiuntinį į artimiausią miestą, Marijampolę.

Visa Lietuva yra užspėta tankiu partizanų tinklu. Dalis vyrų su ginklu rankose kovoja prieš sovietų okupaciją ir prieš lietuviškus kolaborantus. Kiti gyvena niekuo neišsiduodami miestuose ir vietovėse, aktyviai kovose nedalyvauja, tačiau remia miško vyrus informacijomis ir maisto produktais.

Vienas tokių pasyvių partizanų yra gydytojas Marijampolėje. Jis nustato, kad Siegfriedas įgavo plaučių uždegimą. "Jį reikia siųsti į ligoninę".

Partizanų vadas duoda porą įsakymų. Ūkininkas pakinko roges ir ligonį nuveža pas gydytoją į Lazdijus.

— Ligonio vardas yra Antanas, — praneša ūkininkas daktarui, kurs jį niekuomet dar nebuvo matęs. — Gerai, mes jam ligoninėje parūpinsim lovą, — atsako daktaras šypsodamasis.

Sparčiai ir tikrai dirba Lietuvos partizanų patikėtiniai

Siegfriedas gauna puikią priežiūrą. Bet praicitų metų vargai vaiko organizmą tiek buvo privarginę, kad jam teko kelis mėnesius likti ligoninėje.

Partizanai savo jauno globalinio nepamiršo. Kiekvieną savaitę prie Siegfriedo lovos pasirodo tai pats vadas, tai kuris jo pasiuntinių, pasišnekučiuoja su ligoniu, pasikalba su daktaru.

1948 metų balandžio mėnesį atleista iš ligoninės partizanas draugas arklių vežimu nuveža į pavienį ūkį tarp Marijampolės ir Lazdijų. Jaunajam Siegfriedui jis įteikė puikiai padirbtus lietuviškus dokumentus, kuriais ūkininkas gali jį užmelduoti policijoje, kad rusai neįtarytų.

"Aš mieliau žygiuočiau tolyn", nedrąsiai prisipažįsta Siegfriedas savo pagrindžio draugui. "Mano motina manys, kad aš seniai nebegyvas".

— Ir mūsų lauko kapelionas manė, kad tu verčiau turėtum žygiuoti namo, — atsakė partizanų vadas rimtai. — Bet tuo tarpu visi keliai pasienio link net mums yra per daug pavojingi. Rusai sutraukė daugiau kaip visą diviziją NKVD kariuomenės ir rengiasi prieš mus pradėti medžioklę. Kas tik jų komandoms atrodo įtartinas, tą arba sušaudo vietoje arba deportuoja. Jau ištosios apylinkės yra likusios be žmonių. Taigi ir tau teks dar tiek ilgai čia pabūti, kol įtampa vėl atslūgs..."

Tačiau rusų įtampa dėl stiprios partizanų veiklos Lietuvoje neatslūgo. Priešingai, ji vis didėjo. Nes Maskva negali pakelti, kad "sovietų respublikoje", kokia jie pavertė Lietuvą, jų pačių funkcionie-

riai turėtų dalintis valdžia su "fašistinėmis bandomis".

Ūkininkas, kuriam Siegfriedas buvo atvežtas, priklausė savo apygardos partizanų aktyvui. Kurį laiką jauną vokiečių stebėjęs, jis pasiūlė jam eiti "miškų vyrams" patarnauti pasiuntiniu.

Siegfriedas išnešioja po apylinkę pranešimus kitiems ūkininkams partizanams. Kartais jam tenka nuvažiuoti ir su maisto prikrautu vežimu į

(Tęsinys 7-me psl.)

Jei ne PETRAS SIRVOKAS, rašytojas Juozas Švaistas būtų negavęs tikstantinės. PETRAS SIRVOKAS atidarė rašytojui duris į garbę ir prie pinigų. Tai logiškas dalykas.

Visiems vertėtų susipažinti su PETRU SIRVOKU, galinčiu daugeliui atidaryti duris į laimingą ir pasitenkinimo pilną savaitgalį. PETRĄ SIRVOKĄ gausite, jei kreipsitės į NAUJIENAS arba kitus knygų platintojus. Paskutiniu metu Petrus SIRVOKU susidomėjimas padidėjo. Įsigykite šią knygą, kol jos laida nepasibaigusi. Knyga turi 230 puslapių, o kaina tik \$2.00.

NOW AT SOLTIS

FTLC-2R

The new Royal Futura Portable

from keyboard to ribbon... it has all the features of a standard office machine

The new Royal FUTURA 800 is the only typewriter that combines all the advantages of a portable with all of the features of the best standards.

Try the new FUTURA with

- 1 Royal's fully standard keyboard
- 2 finger-flow keys
- 3 Royal's own comfortable keyboard slope
- 4 Royal's Touch Control® lever
- 5 exclusive Twin-Pak, the only ribbon that changes without touching the ribbon or smudging your fingers
- 6 Magic® Margin sets with a flick of the finger
- 7 Line Meter to show you how many lines are left at the bottom of your page
- 8 Magic Column Set Key for tabulating columns. Add to all this...
- 9 one-piece unitized construction... so rugged it can take all the pounding you can give it.

SOLTIS HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

2647 West 51st Street

HEmlock 4-7095

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 18, 1959

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Sviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavoliene
Medžiagą siųsti: 1938 S. 48th Ct., Cicero, Ill.

2 METAI

NR. 15 (44)

BIAURUSIS AMERIKIETIS

RASA GUSTAITYTĖ

Pereitą rudenį*) išleistas nedidelis ir populiarus romanas sukėlė bangą kritikos, liečiančios Jungtinių Valstybių diplomatiją ir ūkinės pagalbos programą. Jo autoriai, jūrų kapitonas ir politinių mokslų profesorius, atrado būdą išsaukti nemaža karštų diskusijų ir, aplenkdami valdžios biurokratiją, pakelti savo balsus aukštesiose vietose, net pasiekiant prezidentą Eisenhowerį.

"Biaurusis Amerikietis", parašytas William Lederer ir Eugene Burdick, yra greito ir lengvo stiliaus knyga, kuri skaitosi kaip *Saturday Evening Post* apysaka. Ji pasakoja apie Amerikos diplomatus ir technikus keliuose Pietų Rytų Azijos kraštuose, ypač Sarkhane, fiktyviame krašte prie Burmos sienos.

JAV pasiuntinys šiam kraštui yra buvęs senatorius, kurio partija jam nori malonių paskyrimu atsilyginti už ilgų metų tarnybą. Kadangi jo pagėdaujamos teisėjo vietos tuo tarpu neišeina rasti, jam laikinai duodama Sarkhano pasiuntinystė. Jis visiškai nesidomi to krašto charakteriu ir problemomis, neturi jokio diplomatinių pareigų supratimo ir bendrai absoliučiai netinka šiomis pareigoms. Tuo tarpu Sarkhanui labai svarbi JAV ūkinė pagalba, todėl ši pasiuntinystė turi daug galios ir yra labai jautrioji padėty, ir jo klaidos pasidaro ypatingai užgaunančios. Kai vienas laikraštis išspausdina šio žmogaus gana kritišką karikatūrą, jis taip užsigauna, kad Sarkhano valdžia turi iš to laikraščio išreikalauti pasiuntinį, giriantį vedamąjį. Šis atsitikimas, žinoma, daug daugiau žalos padaro Amerikos-Sarkhano santykiams, negu pati karikatūra.

Jaunas amerikietis, kuris turėjo progos karo metu susipažinti su Sarkhanu, atvažiuoja su puikiu projektu. Jis žino, kad krašto žemė ir žolė labai gerai tinka ganykloms ir norėtų paskatinti gyvulių auginimą. Jis sėkmingai pradeda vykdyti savo planą, bet sustabdomas vietinių komunistų, kurie nenori leisti jokio ūkinio progreso kapitalistinėms priemonėms. Jiems pavyksta žmones įtikinti, kad jaunasis amerikietis yra šnipas ir prie-

šas ir sugadinti visą jo darbą. Bet JAV pasiuntinys, užuot davęs pagalbos, nesupranta situacijos, nemėgina sužinoti faktų ir liepia jaunajam amerikiečiui apleisti kraštą.

Randam ir daugiau atsidavusių ir protingų žmonių, kurių geros idėjos susitriuškina biurokratijos ratuose arba prieš nesupratimo sienas. Sunkiam taip pat ir žurnalistą, turintį didelį pasisekimą JAV, kuris, nekvaršindamas sau galvos, prileidžia, kad, kas tik Amerikoje, tiks ir čia, ir lieka aklas faktui, kad taip toli gražu nėra. Gaunam ir ryškų vaizdą kai kurių Amerikos atstovų oazinio gyvenimo, kurie laikosi kartu uždarose grupelėse ir maža teturi santykių su krašto žmonėmis. ("Aukšiniai ghetto", sako Sarkhano gyventojai). Kai paskaitom apie kai kurių individų atsidavimą ir gerą darbą, šitų kitų trūkumai ir nesugebėjimai pasidaro tik dar aiškesni.

Nors knyga yra fiktyvi, ji pagrįsta faktais. Abu autoriai yra ilgą laiką gyvenę Pietų Rytų Azijoje ir tos srities specialistai. Knygos tikslas sukelti susirūpinimą ir paskatinti reikalingus pasikeitimus. Todėl akcentas tyčia krenta ant negatyvios pusės. Nėra reikalo savęs girti, jei daromas geras darbas, nes rezultatai patys kalbės, bet, jeigu daromas svarbių klaidos, reikia į jas drąsiai pažvelgti. Rusijos ambasadorius Sarkhane moka kalbą, pažįsta krašto tradicijas, istoriją ir psichologiją. Todėl jis gali tinkamai prisistatyti ir žino, kaip palenkėti įvykius ir žmones savo tikslams. Šalia jo, Amerikos ambasadorius pasirodo beveiktiškai komiškas ir bejėgis.

Amerikietis skaitytojas padeda knygą su pasipiktinimu ir paraudęs iš gėdos. Ar mes geriau negalim? — jis klausia savęs.

Štai kai kurie svarbūs klausimai, iškelti ponų Lederer ir Burdick: pirma, ar tinkamiausi žmonės parenkami užsieni nei valdžios tarnybai? Jeigu ne, tai kodėl ne? Čia galima paminėti neseniai iškilusį klausimą p. Henry Labouisse, buvusio UNRRWA (Jungtinių Tautų Palestinos pabėgėliams pagalbos organizacija) viršininko, visuotinai gerbiamo žmogaus su plačiu išsilavini-

mu tarptautinėje ekonomikoje. Jis buvo nominuotas International Cooperation Administration viršininko pareigoms, bet kadangi nebuvo respublikonas, nebuvo paskirtas. Jis nebuvo ir demokratas, bet bendrai neturėjo partinių išpareigojimų.

Antra, ar Amerikos pasiuntiniai gauna užtektinai išsilavinimo? Čia reikia svarstyti kalbų žinojimą, kraštų, į kuriuos jie siunčiami, supratimą ir mokėjimą pasiekti tų kraštų gyventojus. Labai dažnai dėl tokių dalykų trūkumo, JAV susiriša su kuria nors krašto vyriausybe, užuot su pačiu kraštu, ir tuo būdu, kai tos vyriausybės dienos baigiasi, JAV praranda savo pozicijas. Taip pat dėl šių dalykų trūkumo, per dažnai nacionalistiški pasireiškimai buvo sumaišomi su komunizmu. Čia reiktų pagalvoti apie Amerikos santykius su Nasser artimoje praityje.

Trečia, ar neperdaug siunčiama karinės pagalbos politiniai neramiems neišsivysčiusiems kraštams? Šitas klausimas kyla ypatingai Artimuosiuose Rytuose, kur dažnai kaimynų ginčai ir politiniai pasikeitimai sukelia pavojų, kad ginklai, kurių tikslas yra apsauga prieš komunistinę agresiją, bus (ir dažnai yra) panaudoti prieš kaimynus. Šiais metais JAV kongresas rodo ypatingą susirūpinimą šiuo klausimu.

Ir ketvirta, ar ūkinė pagalba duodama diplomatiškai ir išmintingai ir ar ji tvarkoma efektyviai? Per dažnai girdėjome apie nemalonius atsitikimus, kai specialistai, nepažinodami krašto, atsiuntė netinkamus įrankius arba mašinas. Ir per dažnai atstovų nediplomatiška elgsena daugiau sukėlė nesupratimų ir daugiau sugadina Amerikos gerą vardą negu jį pakelia. Geriausi norai šitaip gali sugadinti. Pernai Sovietų Sąjungos ūkinė pagalba svetimams kraštams buvo maždaug \$1,000,000,000 vertės, padalinta tarp 18 kraštų. Tuose pačiuose kraštuose ir tuo pačiu laikotarpiu JAV pagalba buvo maždaug 4,442,000,000 vertės. Bet kodėl atrodo, kad Amerikos populiarumas Azijoje ir Afrikoj vis krenta, o Rusijos kyla? Reikia savęs pasiklausti gan aštrių klausimų. Jei "Biaurusis Amerikietis" prives prie gilesnio jų apsvaistymo, tai bus buvusi svarbi knyga.

Atrodo, kad ji tuo atžvilgiu daro progreso. Laikraščiai šiais metais daug rašo apie šios knygos sukeltas problemas. Kaip pereitą lapkritį CBS pranešė per radiją, prezidentas Eisenhoweris, ją perskaitęs, buvo taip paveiktas, kad įsteigė devynių žmonių komisiją pasvarstyti ir įvertinti Amerikos karinės ir ūkinės pagalbos programas. Draper komisija neseniai paskelbė savo pirmąsias rekomendacijas.

"Biaurusis Amerikietis" svarbi ir dėl kitos priežasties — kaip būdas sukelti platesnį susidomėjimą svarbiais politiniais klausimais, kurie nekyla iš žmonių tiesioginės patirties. Ponai Lederer ir Burdick galėjo parašyti ilgą, smulkų ir gerai faktais paremtą raportą apie JAV užsienio politikos trūkumus ir klaidas. Kai kurie mokslininkai, keli valdininkai būtų jį perskaitę ir atsargiai idėję į archyvą. Arba jie galėjo parašyti eilę straipsnių plačios cirkuliacijos laikraštyje. Bet ir čia būtų pasiekta tik rinktinė publika ir tik trumpam laikui: laikraštis perskaitomas ir išmetamas, ir žmonės kiekvienu atveju paprastai teskaito tuos straipsnius, kurių pavadinimai jiems parodo, kad tai jų interesų srity. Taigi, nebūtų pasiekti tie, kurių nedomina užsienio politika.

Jei norima sukelti visuomenę, komplikuoti klausimai turi būti distiliuoti į jų paprasčiausią formą ir taip pristatyti, kad kiekvienas individas jaustų, jog jis asmeniškai yra jų liečiamas. Kadangi knygos tikslas yra paskatinti veiksmui ir pasiekti kiek galima daugiau visuomenės, ji nekalba apie dabartinės situacijos istorines priežastis, apie JAV užsienio politikos tikslus ir apibrėžimus, bet pristato savo temą tiesiogiai, stipriai ir paprastai. Štai, autoriai sakė skaitytojui, tai mūsų valdžia. Taip stovi dalykai. Ką jūs dėl to manote daryti?

Kiekvienoj knygoj krautuvėj rasi "Biaurųjį Amerikietį", jis aukštai stovi "best-seller"ų sąrašė, ir netrukus pasirodys filmos formoj. Ir — tai geras pažymėjimas JAV spaudos laisvei — ši taip smarkiai kritiška knyga ne tik plačiai perkama pačioje Amerikoje, bet ir svetimšaliams Amerikos valdžios informacijos agentūra (USIA) ją platina papigintom kainom.

Kokie bus viso to rezultatai, negalima žinoti. Gal būt, ne labai dideli. Bet galima tikėtis, kad atsiras naujo supratimo ir jautrumo Amerikos atsakomybei diplomatijoje ir ūkinės pagalbos programose, ir, gal būt, matysim ir konstruktyvių žingsnių. Cordell Hull yra sykį išsitaręs: "JAV valdžia niekad nėra toli pralenkus Amerikos visuomenės; taip pat nebūna ji ir toli atsilikus".

IŠMOKINAME ANGLIŠKAI
skaityti, rašyti, ir kalbėti.
Pamokos dienomis ir vakarais.

Amerikos Lietuvių Mokykla
816 W. 33rd Place — Chicago, Ill.

Kairio knyga LIETUVA BUDO

NAUJIENOSE galima gauti tik ką iš spaudos išėjusią Stepono Kairio knygą LIETUVA BUDO. 416 didelių (6x8½) puslapių, kieti viršeliai. Kaina \$5.50

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

* Šio straipsnio autorė yra ir tiesiogiai susipažinusi su egzotinių kraštų problemomis, susiduriant su Amerikos diplomatija: ji dirba Moroco delegacijoje prie Jungtinių Tautų (M. Z. red.).

(Atkelta iš 3-to psl.)

miškus, kur krovinį anksčiau sutartoje vietoje perima žaliai uniformuoti partizanai. Pagaliau berniukui pradeda patikėti ir popierius bei atsišaukimus.

Jau ištisi metai, kaip jis gyvena pas savo ūkininką. Artėja liepos 26 diena, šventos Onos vardadienis, kuriam lietuvis ūkininkas atsidėjęs ruošiasi.

Vakare buvo susirinkę uniformuoti partizanai, kurie rytui beuštant pradėjo skirstytis, kai staiga smarkiai keliu atvažiavę prie vartų sustojo pora sunkvežimių ir iš jų iššokę rusų kareiviai pradėjo bėgti į kiemą.

Partizanai iš užtvarų pradėjo ugnį ir nemaža rusų nūgriuvo žemėn. Likusioji NKVD komanda prisimeta ir pradeda atsišaudyti.

Siegfriedas Witke pirmiems šūviams nuaidėjus parkrito žemėn. Staiga kažkas stveria jį už sprando ir tempia aukšty.

— Kas tu toks? — surinka didelis vyras rusų uniformoje.

Drebėdamas žiūri keturiolikametis vaikiną į didelį rusą, kurs jį laiko už kalnieriaus iškėlęs. Tolumoje dar girdėti, kaip Lietuvos partizanai tęsia mūšį su komunizmu Lietuvoje platintojais.

Siegfriedą Witke pagavęs vyras yra NKVD apygardos komisaras Mazanis, pats lietuvis. "Kas tu toks?" — baubdamas jis pakartojo klausimą ir lyg kokią iškamšą pradėjo purtinti.

— Aš esu vokietukas ir keletą dienų dirbu šiame kieme...

— Tu esi banditas, — subaubia komisaras. — Prakeiktas kruvinas liaudies priešas! Eik su manim! — ir Mazanis nutempia berniuką prie kareivių. Ūkininkas ir visi kiti jo žmonės mūšio metu su partizanais pasitraukė į mišką.

Greta sunkvežimių gulėjo pora negyvų rusų, ir vienas kareivis sužeistas. NKVD pavyko gyvą pagauti tik vienintelį šį keturiolikametį vaiką.

Dabar visas rusų įtūžimas susikaupia prieš šį vaikiną. Jų pyktis suprantamas, kadangi tie nelemtieji lietuviai partizanai nuo 1945 metų jau nesuskaitomai daug NKVD postų pašalino. Ir nežiūrint visų paskirų laimėjimų, sovietų policijos kariuomenei vis dar nepavyksta Lietuvos girių gilumas išvalyti.

Dabar Witke turi išduoti, kur tie partizanai slepiasi. Bet, nepaisant pliekimo, jis nesuminkštėja.

— Aš tik pora dienų čia, — jis vis ir vėl kartoja. — Aš tų žmonių nepažįstu, ir nežinau, kur jie slepiasi...

Norėdami "suminkštinti", rusai plakė vaikiną vandenyje dar pamirkydami. Bet mušamasis laikosi savo. Priešpiečiu rusai baigia savo tardymo

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 18, 1959

darbą. Surankioja savo užmuštuosius ir, pasiėmę suimtąjį, važiuoja į Druskininkus, mažą kurortą prie Nemuno, kur komunistiškoji Vilniaus ponybė mėgsta sužaviuoti atsigaiivinti.

Kai kuriems raudoniesiems pareigūnams tokios atostogos baigėsi pragaištimi. Jie buvo čia viešose gatvėse partizanų kulka perverti. Vyrų žaliuose uniformose su lietuvišku ženklu kepurėse neapykanta yra nukreipta ne tik prieš rusų okupacijos policijos kariuomenę, bet nemažiau prieš kolaborantus, kurie rusams padeda tėvynę plėsti ir bolševikinti.

Druskininkuose buvo turigus. Lietuviai ūkininkai šali-gatviuose sustoję rūščiai seka įvažiuojantį sunkvežimį su rusais ir jų belaisviu.

Mazanis su savo partizanų medžiotojais nedrįsta šioje vietoje fiakvoti ir sunkvežimis nesustodamas rieda tolyn.

Pravažiavus Druskininkus jie sustoja prie mažo Nemuno tilto. Čia Mazanis ir brutališkos išvaizdos rusas ištempia Witke iš vežimo ir veda prie patiltės, kur jam nurodo urvą ir liepia lipti. Siegfriedas mato, kad čia partizanų slėptuvės būta, kuri neseniai išsprogdinta.

— Eik, šuns vaike! — paro-

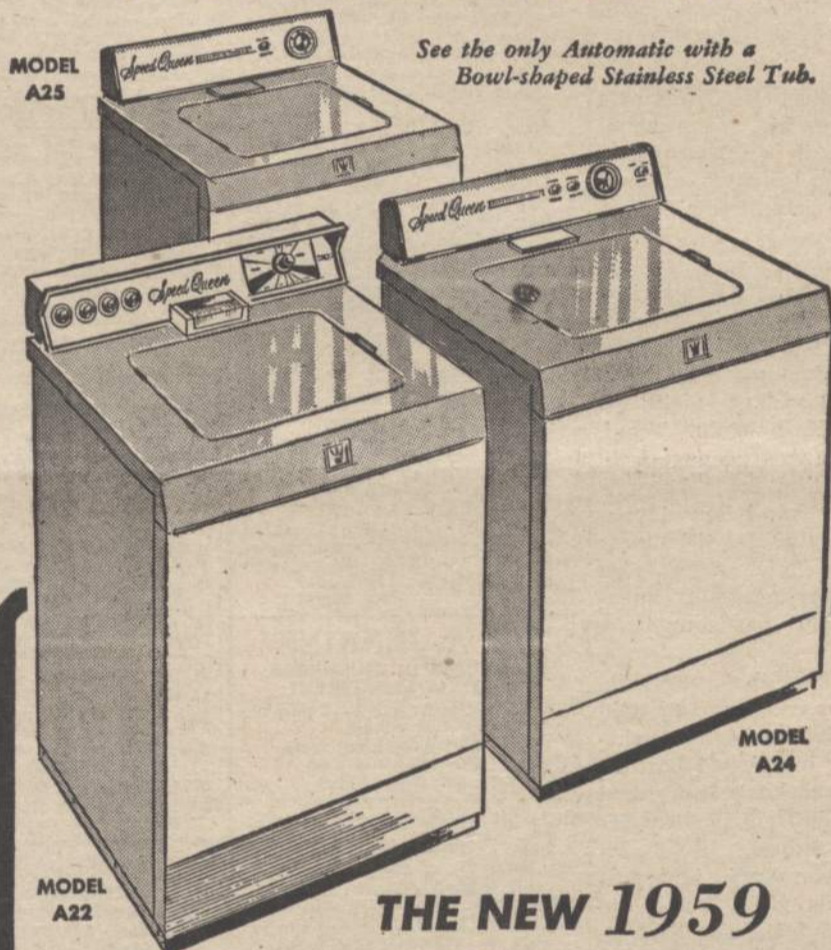
do jam vietą apygardos komisaras ir pats išsiima iš už diržo granatą. Siegfriedas žino, kad jis granatą mes jam iš paskui, ir delsia į urvą lipti.

Tuo momentu iš furgaus begrįžta keli lietuviai ūkininkai, pamatę tą sceną, sustojo ant tilto, rūščiai stebėdami, kas čia darosi.

NKVDistai nežino, ar kar-tais iš tų kaimiečių rankų prieš juos neišsities mašininiai pistalietai, o tokių siurprizų jie šiame krašte jau yra per-gyvenę, ir keikdami parsivaro jaunuolį į sunkvežimį ir va-žiuoja toliau.

Tik už kelių kilometrų jie (Tąsa 8-tam psl.)

THEY'RE HERE FOR YOUR INSPECTION!

THE NEW 1959 SPEED QUEEN AUTOMATICS

Nothing ever hit this town... in the automatic washer field... with as much sparkling beauty... with as many practical conveniences... with as much built-in dependability... and with as much dollar-for-dollar value... as these new 1959 Speed Queens. They are really "honeys". And they're all money-savers. Stop in and see them.

Model A 25 \$188.88
Matching Dryers Start At \$149.95
(108 Electric)

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st Street

Tel. HEMlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

(Tęsinys iš 8-to psl.)

plombuotame vagone prikabinęs prie traukinio atgal į Rytprūsius.

Trisdešimts tūkstančių lietuvių partizanų jau ketvirtį metų po karo pabaigos tebekariauja prieš rusus. Šioje beatodairinėje kovoje nebėra kas imasi atsakomybės už keturiolikametį vokiečių Witke.

— Ligšiol tavo pagalba mums buvo nedidelė, — sako jam lietuvių partizanų vadas. — Už tai rusai tavę nubastų dešimtimi ar dvidešimt metų Sibiro, bet jei tu su mumis pasiliksi miškuose gyventi, tai nepaisant tavo nepilnų metų, jie tavę nusmerks mirti. Ir anksčiau ar vėliau jie mus visus išrankios. Mes esame galų gale žuvę.

— Bet kur kitur man dingti. Mano motina Sibire. Ką aš veiksiu vienas Vokietijoje... — prašosi Witke priimamas. Vadas nusprendžia perduoti reikalą savo štabo viršininkui.

Keturios savaitės praėina Witkei būnant pas ūkininką ir nieko nebegirdint apie partizanus. Ūkininkas nerimsta. Tik rugpiūčio gale partizanų vadas pasirodo, apsirengęs ūkininko drabužiais ir netrukus pasiėmęs į vežimuką Siegfriedą išvažiuoja.

— Štabo viršininkas Sporkas nori tavę pirma pamatyti, — jis paaiškina.

Temstant įvažiuoja į gilią girią. Vadas arkli perduoda staiga iš girios pasirodžiusiam vyrui. Lietuvių partizanai yra puikiai organizuoti, nepaisant sunkių nuostolių, kuriuos jie turi nukentėti nuo rusų. Jie turi galestingą seseris ir gydytojus, globos skyrių, kurs rūpinasi žuvusiųjų pasilikusiais artimaisiais, net turi lauko kapelionus.

Tie vyrai civiliniame gyvenime buvę garbingi piliečiai ir ūkininkai. Jie išėjo į girias ir užsivilkę žalias uniformas, kadangi jiems grėsė suėmimas ir ištėmimas, arba kadangi jie norėjo atsikeršyti rusams už išniekintus ir žiauriai nužudytus savo artimuosius.

Štabo viršininkas Sporkas, kuriam Siegfriedą pristatė, yra senesnio amžiaus vyras, kuriam vaikinai turi smulkiai nupasakoti visą savo gyvenimą. Išklauses vaikina, Sporkas linkteri galva. "Rusai dabar tavęs negali pagauti, tai tiesa. Galėsi pas mus pasilikti ir padėti"... — Siegfriedas priskiriamas prie savo draugo partizanų vado būrio ir gauna slapyvardį "Pauza". Dabar jis sužino ir savo būrio vado slapyvardį. — Atakas.

Kadangi keturiolikmečiui nė tiek pavojinga, Siegfriedui pavedama nešioti po kaimus slapta literatūrą laisvės kovotojams.

Sykį grįžęs iš vieno tokio žygio, jis rado partizanų štabo bunkerį išardytą. Būrio vadas ir dar trys jo draugai buvo negyvi. Būrio vadovybė

perėmė kitas vyras, slapyvardžiu "Sapnius", kurs po poros metų, 1951 metais, irgi žūsta kovoje su rusais, dabar naikinančiais ištisus kaimus ir dešimtimis tūkstančių žmonių tremiančiais į tolimą Rusiją. Jie pasiryžo šią mažą šalį žūtbūt, paklupdyti ant kelių ir paversti absoliučia vergija...

Jau kelinti metai kaip jaunuolis iš Rytprusių gyvena su Lietuvos laisvės kovotojais miškuose. 1952 metais Siegfriedas gauna uždavinį pranešti vienai jaunai mergaitei Varėnoje, kad jos brolis Jonas žuvo kovoje.

Jaunuoliai, kurie pasaplyje nieko artimesnio nebeturi, išimylė iš pirmo pasimatymo. Nuo Adėlės, tos gražios juoda-plaukės mergaitės, Siegfriedas stačiai nebenori skirtis. Dažnai slapta jis atslenka į jos apylinkę ir čia abudu valandomis svajoja kaip pabėgti į Vakarus, į laisvę ir laimę. Bet rūsti tikrovė abudu šaukia baigti svajones. Jis jau žino, kad rusai jo su atsidėjimu ieško ir kiekvieną suimtą klausinėja apie vokiečių iš Rytprusių.

1953 metų vasarą Siegfriedą pašaukia pas naują štabo viršininką. Jam pavedama draugė su keliais kitais patikimais vyrais važiuoti į Kareliją, iš ten pargabenti vieną ryšininką.

Rytui auštant apie 4 valandą Witke išvažiuoja. Sekančiame kaime jo arklio vežimukas įsiterpia į tarpą kitų ūkininkų, važiuojančių į turgy. Jis kišeniuje turi dirbtinį pasą, bet šį kartą neturi jokio ginklo, nes tokioje ilgoje kelionėje, kur bus daug kontrolių, per daug pavojinga.

Vos dešimt kilometrų pravažiavus, rusų NKVD būrys užtvėrė gatvę. Laukuose kairėje ir dešinėje matyti daug rusų kareivių, kurie lėtai artėjo prie krūmų. Aišku, buvo vykdoma nauja ekspedicija prieš partizanus.

Su plazdančia širdimi vaikinai pakisha rusų puskarininkui savo dirbtinį pasą. Rusas atidžiai ištyręs grąžina atgal ir, pažiūrėjęs į kažkokį raštelį, paklausė:

— Ar pažįsti Siegfriedą Witke?

Siegfriedas purto galvą. — Bet gyvendamas miškuose tu turėtum apie tą vokiečių girdėti, pradeda vėl klausinėti rusas. Vaikinas išsiteisina girdėjęs, bet neregėjęs, ir rusas buvo bepraleidęs, kai staiga išgirdo paskui save sakant "Ana ten jis pats važiuoja".

Siegfriedas iškelia aukštyn rankas ir sunkios sargybos nuvaromas į NKVD būstinę.

Siegfriedo Witkės teismas įvyko Vilniuje 1951 metų liepos mėnesį. Be prokuroro, be gynėjo ir be liudininkų.

Kaltinamąjį pristatė karo teismui apkaltę geležiniais. Teisėjas, pažvelgęs į įvestąjį,

11 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL
— SATURDAY, APRIL 18, 1959

pasakė: "Dvidešimts penkeri metai". Ir teismas baigtas. Bet Witkės į Sibirą tuojau neišvežė. Jis dar pasiliko Vilniaus kalėjime.

Kelioms savaitėms praslinkus jį pašaukia prieš kažkokį rusų generalmajorą. "Saugumo organams teko gauti prieš jus naujos kaltinamosios medžiagos, kuri parodo, jog esi buvęs sabotaznikas ir žudikas", pradeda generalmajoras. "Ar dabar sutinki prisipažinti?"

Witkės kakta ir delnai aprasojo, bet jis ryžtingai atsakė, kad toks niekuomet nebuvęs. Neišgavęs, ko norėjo, rusas paaiškino: "Pagal naują potvarkį iš Maskvos, tavę kaip dar nepilnametį, negalime bausti kaip suaugusį. Tavo bylą svarstys dar kitas teismas".

Naujasis teismas taip pat susidarė iš vienu vieno teisėjo, bet šis teisėjas turėjo pasirūpinęs liudininkų, kurie turėjo vokiečių apkaltinti aktyviai dalyvavus ginkluotuose būriuose, užpuldinėjimuose ir ginklo vartojimu. Teisėjas labai stengėsi išlaikyti senąją 25

(Tęsinys 12-me psl.)

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šlap kę apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimel ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

MAGIC METAL

By
STANLEY
STEELE

EVERY DAY WE USE A MIRACULOUS METAL WHICH HAS SOME OF THE ROMANTIC MAGIC THAT THE ANCIENT ALCHEMISTS WERE SEEKING.

LIKE A FINE SAUCE, STAINLESS STEEL IS A PRECISE BLEND OF FINE INGREDIENTS... BUT NO GOURMET SAUCE WAS EVER MIXED WITH MORE CARE. THE RECIPE CALLS FOR GENEROUS HELPINGS OF CHROMIUM ADDED TO IRON, OFTEN WITH NICKEL... A PINCH OF SOME RARE ELEMENT.

THE RESULT... STAINLESS STEEL
RUST-RESISTANT SANITARY EASY TO CLEAN; SO STRONG IT IS USED FOR MISSILES AND SUPER-JETS; SO BEAUTIFUL IT APPEARS ON THE MOST ELEGANT TABLES.

(Tęsingys iš 11-to psl.)

metų Sibiro bausmę. Bet liūdininkai susimaišę nebegalėjo patvirtinti, ką buvo pasakoje savo kaltinamuose ankstybesniuose parodymuose.

"Septyneri metai prievartos darbų", pagaliau ištarė teisėjas

Ši kartą iš teismo Witke tiesiai buvo pakrautas ir nugabentas į geležinkelio stotį, kur buvo įkimištas į prekinį vagoną su ten jau stovinčiais devyniasdešimt žmonėmis — tremtiniais.

Uralą pasiekus veik visi išlaipinami, tik Witke paliekamas toliau važiuoti. Kažin kokioje vienišoje stotelėje ir jis iškraunamas ir pagaliau nugabenamas per 280 kilometrų toliau į Timsos stovyklą, čia priskiriamas prie 24 vyrų brigados miško kirsti ir čia gauna savo pilną maisto davinį: lėkštę kruopienės ir 500 gramų šlapios limpančios duonos per dieną.

1955 metų gale pradėjo atleisti namo gyvus išlikusius vokiečius prievartos darbininkus, bet Witkei pareiškė, kad jis kaip neturįs pilietybės turi pasilikti. Nepaisant protestų, jam paaiškinama, kad jis yra kilęs iš "rusiškosios" Rytprūsių dalies ir dėl to nebėra joks vokiečių, be to, jis buvęs su Lietuvos partizanais.

Pagaliam su grupe kitų belaisvių jis išgabenas į Maskvos - Taškento geležinkelio stotį ir pasiunčiamas į Potmos apygardą, kur buvo dvidešimt darbo vergų stovyklų. "Čia galėsi ramiai sau badu pastipti", — pasakė.

Potmoj Siegfriedas Witke išbuvo trejus metus, ir čia 1956 m. gegužės 4 dieną jis susilaukė iš savo motinos pirmojo laiško, patirdamas, kad motina, tėvas ir visos seserys yra Vakarų Vokietijoje, Reutlingene.

Grįžęs iš Sibiro, Martynas Margies, su kuriuo Siegfriedas Timsos stovykloje drauge vergavo, pranešęs tėvams apie jų sūnų. Dabar Witke jau turėjo tikslą gyventi ir kovoti ir jis nelaukdamas parašė, prašydamas rūpintis jo išvadavimu ir apginti jo pilietybės teises.

Po kelių savaičių Siegfriedas sulaukė iš Vakarų Vokietijos savo pilietybės įrodymo popierius, bet komendantas atsakė, kad "Maskva nusprendė". Dar truko pustučių metų, kol Maskva nusprendė. Tuo tarpu Siegfriedas buvo kilnojamas iš stovyklos į stovyklą, kol pagaliau 14-me lageryje pateko vienas tarpe tūkstančių rusų kriminalistų.

Pagaliam 1958 metų pradžioje jį pasiekia Vokietijos atstovybės Maskvoje raštas, iš kurio jis sužino, kad yra stengiamasi jį išlaisvinti, ir vėl ilga tyla.

1958 m. lapkričio 11 d. Sieg-

friedas jau baigė savo 7 metų bausmę, bet tik lapkričio 28 d. iš Maskvos susilaukė dokumentų. "Dabar gali važiuoti namo", pasakė komendantas.

Maskvoje Witke apgyvendintas mažame namelyje už miesto ir tik 1959 metų sausio pradžioje rusai leido jam vykti į miestą. Sovietų užsienių reikalų ministerijoje jam ir vokiečių atstovybės palydovams paaiškina, kad dar keli mėnesiai truks, kol bus gautos tranzito vizos per Lenkiją ir Rytinę Vokietiją. Vokiečių atstovybės pareigūnams paaiškina, kad Witke gali skristi lėktuvu ir nereiks tranzito vizų, sovietų valdininkas nieko prieš nebeišrado, tik paklausė, ar jie apmokės jam kelionę.

Kadangi kelionę vokiečiai apmokėjo ir lėktuvus TU 104 po trijų valandų skrido iš Maskvos į Kopenhagą, tai jame vienas keleivis buvo Siegfriedas Witke.

Ilgą savo odisėją Siegfriedas baigia šiais žodžiais:

Keturiolika metų po karo pabaigos Didžioji Kelionė pasibaigė, bet toli gražu dar ne visiems vokiečiams, kurie turėjo į ją iškelti, kadangi Hitleris norėjo pasaulį užkariauti... Šita kelionė, kuri septyniolika milijonų vokiečių padarė benamiais ir daugiau kaip du milijonus mirusiais.

Vaikai be tėvų, šeimos be

tėvynės, masinės kapinės be kryžių... — tokia yra balsioji kaina, kurią vokiečių tauta turėjo sumokėti už kriminališkai pradėtą karą.

Visų kraštų valstybių vyrai turėtų pagalvoti apie tas nebylias Didžiosios Kelionės aukas, apie tas moteris, vaikus ir senelius, kai jiems tenka ištartį tas žodis "karas".

Tegul niekas nepamiršta to kartaus keiksmažodžio: "Prakeiktas Karas!"

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET

Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

A SUPERIOR PERFORMER!

"The Sanford"

ADVANCED COLOR TV by RCA VICTOR

- ★ Performance-Proved Dependability
- ★ More Color Shows Than Ever
- ★ Natural "Living Color" Picture
- ★ Simplified Tuning

THE MARK SERIES SANFORD. Full space-saving console styling. 260 sq. in. picture. Available in 3 finishes. 21CD877.

TENS OF THOUSANDS of happy owners are thrilling to Color TV every night. See TV as it's meant to be seen.

SEE all the wonderful new Color TV models today. Arrange for a demonstration—either in the store or in your home.

THE MARK SERIES TOWNSEND. 260 sq. in. picture. Finishes: genuine walnut or oak veneer and solid. 21CD890.

THE MARK SERIES ANDERSON. 260 sq. in. viewable area. 3 speakers. Available in 3 finishes. 21CD886.

Ask about the RCA Factory Service, available to RCA Victor set owners exclusively.

For UHF—UHF/VHF tuner optional, extra.

Insist on RCA Victor—The Best Known, Best Liked, Best Selling TV in America

See it today!

EASY TERMS

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st Street

Tel. HEmlock 4-7095